

سندهای بدون شرح

اشاره

تغییر لباس مردان که مقدمات آن از اول مهر ۱۳۰۲ شمسی با عنوان قانون البسه وطنی آغاز گردید و در نهم دی ۱۳۰۷ با صدور قانون متحدالشکل نمودن البسه رسمیت یافت و کشف حجاب زنان که مقدمات آن از اواخر سال ۱۳۰۵ با ایجاد جمعیت بیداری نسوان و جمعیت نسوان وطن خواه و کانون بانوان (از سال ۱۳۰۵ تا ۱۳۱۴) آغاز گردید و در ۱۷ دی ۱۳۱۴ رسمیت یافت؛ یکی از فرازهای مهم تاریخ معاصر ایران و از شاکله‌های برجسته حکومت رضاخان و دست‌درازی به احکام نورانی دین اسلام و سنت‌های ملی است که طی یک نقشه جهانی از طرف پیر استعمار یعنی انگلیس طرح‌ریزی و در کشور ما به اجرا درآمد. رسیدگی به زوایای مختلف این توطئه فراگیر کاری شایسته و بایسته است. در سندهای بدون شرح این شماره از فصلنامه به چند سند که حکایت از مقابله مردم و روحانیون با این نقشه‌ها دارد و شکست رضاخان را در توفیق همه‌جانبه نقشه‌هایش نشان می‌دهد، پرداخته شده است. در این اسناد، رویارویی مردم جهرم با قانون متحدالشکل نمودن لباس در سال ۱۳۰۸ که منجر به زدوخورد مأمورین با آنها و اعتصاب بازار و مغازه‌داران و مجروح شدن چند نفر گردیده، آمده است. خروج معلمین از کار تعلیم و خارج کردن دختران از مدارس توسط والدین آنها در شهرستان قم و صدور اعلامیه در تشویق مردم از نرفتن به مدارس به خاطر اجبار در کشف حجاب و مقابله‌های پلیسی با این جریان، درگیری مردم و روحانیون با افرادی که تسلیم منویات حکومت شده‌اند و تن ندادن به کشف حجاب پس از گذشت چند سال از آن واقعه در شهرستان هریس، کاشمر و نیشابور، با وجود اعمال خشونت‌های وحشیانه و فشارهای زایدالوصف امنیتی، شغلی، اجتماعی و روانی، از دیگر اسناد این بخش است. در پایان نامه اعتراف وزیر کشور وقت (علی سهیلی) مبتنی بر عدم موفقیت اقدامات انجام شده است.

بتاریخ ۳ ماه فروردین ۱۳۰۸

وزارت جلیله داخله

راجع به اجراء قانون اتحاد شکل البسه به واسطه [ناخوانا] و بی مبالاتی و سوء سیاست
مأمورین جهرم صورت خوبی پیش نیامده و موجب پاره [ای] هیاهو و زدوخوردهایی گردیده که
در نتیجه چند نفر مجروح و مقتول و انسداد بازار و دکاکین جهرم شده به مجرد وصول اطلاع
از وضعیت به وسیله متن نصیحت آمیز و دستورات لازمه به رؤساء محلی اطفاء نائره گردیده،
دکاکین مفتوح گردیده، سواد راپورتهای واصله را تلواً ارسال می دارم. ساخلوی آنجا هم به
واسطه عده که اعزام می شود تقویت خواهد شد.

والی ایالت فارس

تصور می کنم غائله تمام شده باشد و دنباله پیدا نکند. البته اگر باز سر و صدایی بلند شود
[ناخوانا] برسانید مراتب را هم تلگرافاً به دفتر مخصوص شاهنشاهی راپورت و تقدیم نمائید.

ریاست وزراء

رپورت محرمانه نمرة ۱۷۲۲ حکومت قم برای استحضار خاطر مبارک تقدیم می شود.
از طرف وزارت داخله

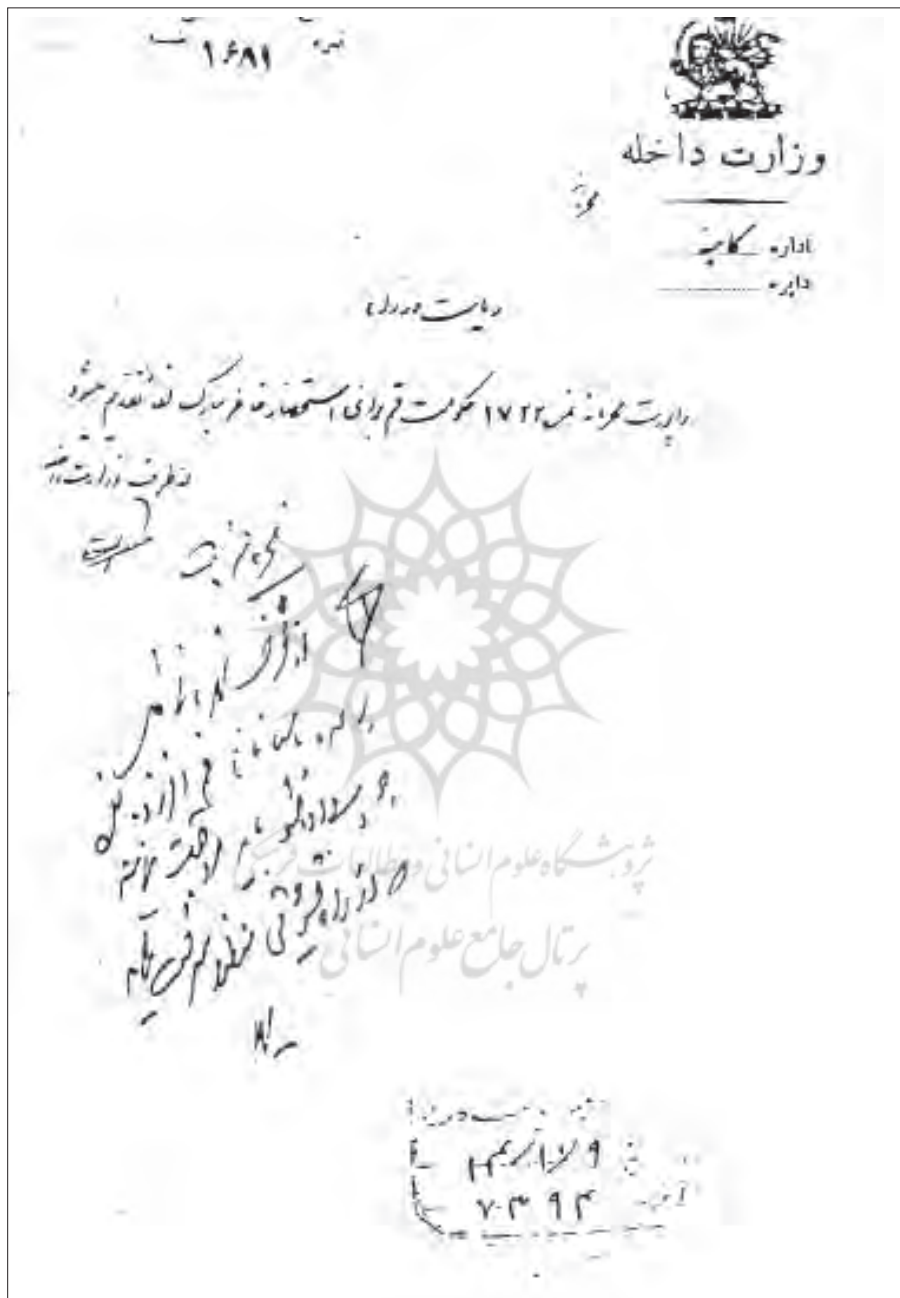
محرمانه است

از طرف شهربانی کل

بر عده پاسبانان قم افزوده شده

جواب داده شود باید مراقبت نمایند که از راه [ناخوانا]

وزارت داخله

عطف به نمره ۱۶۲۳ صادره از اداره کابینه معروض می‌دارد که اقدامات لازمه به عمل آمده البته خاطر آن وزارت متبوعه مستحضر است که قم راجع به اجرای این دستور غیر از سایر شهرها است و باید با کمال حزم و احتیاط شروع به اقدام این موضوع شود و هر روز با رئیس شهربانی مشغول تهیه مقدمات برای اجرای این دستور هستم. امروز هم نظر به اینکه عده خود معلمات در اطراف موضوع مذاکراتی نموده بودند که حاضر برای رفع حجاب نخواهد بود و استعفا می‌دهند و عده آنها هم بیش از شش نفر نیست و اغلب اهالی هم به واسطه انتشار خبر راجع به رفع حجاب دخترهای خود را از مدرسه بیرون آورده‌اند. جلسه در اداره معارف با حضور شش نفر معلمات و رئیس شهربانی و رئیس معارف تشکیل آنچه لازمه اظهار بود به آنها شد و حاضر شدند که در این دو سه روزه شروع به تبلیغات لازمه در خانواده‌ها نموده که پس از تشریف فرمائی جناب آقای وزیر معارف و تشکیل کنفرانس در این موضوع اقلای یکصد نفر از خانم‌ها در جلسه مزبور حاضر شوند و ضمناً صورت کلیه محصلات را از مدرسه گرفتم که اشخاصی که دختران خود را از مدرسه خارج کرده‌اند آنها را به وسائل مختلفه تعقیب و مجبور نمایند که مراجعت بدهند که این صورت خوشی نخواهد داشت و اعلانی نیز امروز در یکی از محلات الصاق شده بود که روز کار و فعالیت می‌باشد و به مسلمان‌ها خطاب نموده بود که دختران خود را از مدارس خارج کرده و بر ضد این موضوع باید اقدام نمود که شهربانی مشغول تحقیقات است به نظر اینجانب عده پاسبانی شهر قم فعلاً برای اجرای این دستور کافی نیست اگر چه رئیس شهربانی جداً کار نموده و از هیچ نوع اقدامات کوتاهی ندارند ولی برای اینکه در تمام محلات شب و روز باید پست گذاشته شود که مراقب فرد فرد اهالی بود که سوء احترامی نسبت به زنی نشود که موجب اختلال جریان کار بشود. لازم است سی نفر بر عده پاسبانی شهر قم اضافه نمایند که از هرگونه پیش آمد سوئی جلوگیری شود و از طرفی شهربانی هم تلگرافاً در این موضوع درخواست شده. فدوی به اهمیت این موضوع در قم کاملاً واقف امیدوارم با کمال ترتیب و نظم دستورات صادره به موقع اجرا گذاشته شود. حکومت قم.

وزارت جنگ
ستاد ارتش
وزارت داخله

گزارش لشکر ۴ شمال غرب حاکی است چندی قبل پزشک بهداری آلان براغوش به لشکر مزبور شکایت نموده بود که دویست نفر از اهالی هریس به مشاراله هجوم و با چوب او را زده خادمه او را هم مجروح نموده‌اند و چون قصبه هریس دارای بیگزادگان و اشخاص متنفذ می‌باشد هنوز در وضعیت سابق باقی کمااینکه غیر از خانواده پزشک نامبرده و مدیر دیستان سایر زنها با لباس قدیم ملبس و در مواقعی که خانواده آنان با لباس متحدالشکل تردد می‌نمایند اهالی آنها را توهین و استهزا می‌نمایند و قریب پانزده نفر اشخاص معمم هریس مانع این قبیل ترقیات بوده لذا فرمانده لشکر ۴ شمال غرب برای بازجویی یک نفر افسر به هریس اعزام و به طوری که افسر مزبور گزارش داده وضعیت فعلی هریس بی‌اندازه بی‌نظم و تاکنون مقررات جاریه کشوری در هریس مجری نشده و اقلاً پانصد خانوار هریس دارای ۱۸ نفر معمم بی‌سواد از قبیل روضه‌خوان و غیره می‌باشند که در نتیجه نفوذ این نوع اشخاص قدیم‌الافکار موضوع تجدد نسوان ابداً در هریس عملی نشده حتی بعضی از خانواده‌های مأمورین دولتی هم که در ولایات دیگر لباس تجدد نسوان را استعمال می‌نموده‌اند در هریس با حجاب رفت و آمد می‌کنند و بخشدار محل هم از حرکات و عملیات اهالی به عنوان این که مقتدر نیست و قوه مجریه ندارد اظهار عجز می‌نماید اینک صورت معممین و مخالفین محلی در پیشرفت امور دولتی برای استحضار آن وزارت‌خانه تلواً ایفاد می‌گردد متمنی است قدغن فرمائید نتیجه اقدامات معموله را به ستاد ارتش اعلام دارند.

۲۴۶

رئیس ستاد ارتش - سرلشکر ضرغامی

وزارت جنگ
ستاد ارتش
 وزارت داخله

شماره ۲۴۷۹۱
 تاریخ ۱۸۴۴۹
 درجه اول
 درجه دوم
 درجه سوم
 درجه چهارم
 درجه پنجم
 درجه ششم
 درجه هفتم
 درجه هشتم
 درجه نهم
 درجه دهم

شماره ۱۸۸۹۶
 تاریخ ۱۳۰۷/۱۲/۱۳

گزارش لشکرکشی شمالی رسد حاکی است چند یقین پزشکی بهداری آن برانگیزد
 بهتکرمینورنگایت نموده بود که در دست نفر از احوالی هر دو بیمار الیه حجیم
 و واجب اورازده خاد به اورا هم مجرب نموده لکن در وقت قصه هر دو برای
 بیست زادن و اشخاص مختلف میباشد هنوز وضعیت سابق باقی کما اینکه غیر از
 خانواده پزشکی ناپدید و بعد بردستان سایر زمین باله با قدم ملیت از در
 موافقینکه خانواده آنان باله با متحد مشکل نرد در بینماید احوالی آنها را
 توهین واستهزا بینماید و قریب بانزد و نفر اشخاص معتم هر دو مانع این قبیل
 ترقیات بود و لذا فرمانده لشکرکشی شمالی برای باز جوشی بکفران سره هر دو
 اعزام و بطوریکه افسر مزبور گزارشی داده وضعیت فعلی هر دو بفرمانده این نظم
 و تأکون مقررات جاریه کشوری در هر دو بحری شده و واقلاً با نمد - انباری
 در ارای شده استقر معتمین سواد از قبیل روسته خوان و غیره میباشد که در نشه
 بقول این نوع اشخاص قدیم از نظر موضوع نحد در عنوان ابد در هر دو بحلی
 شده و حتی بهجی از خانواده های عامورین دولتی هم که در ولایات دیگر لباس
 نحد در نسوان نیز استعمال میشود و اندک در هر دو با حجاب رفت و آمد میکنند
 و خند ار جمل هم از حرکات و عظیمات احوالی بعنوان اینکه مقتدر نیست و قوه
 مجرب ند از اظهار عزیز میباشد اینک صورت معتمین و مخالفین بحلی در
 بکسرت امورد ولتی برای استحضار آن وزارتخانه تلواً بغداد میرسد مشغول است
 فدا نمائید نتیجه اقدامات به موله رابعه ستاد ارتش اعلام دارند

 امین الله

به تاریخ ۵ بهمن ۱۳۱۶

شماره ۲۵۵۳۴

اداره استانداری شمال شرق

شهربانی کاشمر گزارش می‌دهد در مجالسی که به منظور پیشرفت نهضت بانوان تشکیل می‌شود اکثر از مأمورین ادارات و مؤسسات تجارته با بانوهای خود حاضر نمی‌شوند. متمنی است امر فرمایند در این موضوع به بخشدار کاشمر دستور لازم صادر نمایند.

رئیس شهربانی استان شرق - پاسپار دو وقار

[۱۳]۱۶/۱۱/۵

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

شماره ۵۰۰۰۰۰۰۰
شماره ۲۵۵
شماره ۱۶۰۰

وزارت دادگستری
اداره کل شهرهای
استان تهران
شهرهای - مشهد

شماره
تاریخ
موضوع

موضوع

اداره استانی شمال تهران

شهرهای گامبر گزارش می دهد در مابقی که پیشتر پیوست
نوبت تا توان تکمیل چیزی اکثر آن با سایر ادارات و موسسات
تجارتی تا با جهات خود حاضر می شود. منضم است امر ترا بعد
در این خصوص به پیشدار گامبر دستور لازم صادر نماید.
رشته شهرهای استان تهران - پاساژ - جمع و قرار -

پروفسور
رئیس هیات مدیره
مطالعات فرهنگی
رتال جامع علوم انسانی

۱۱/۵

۲۷۷۶۶۰۰۰
۱۱ - ۱۴

مورخه ۱۲/ ماه ۱۱ / ۱۳۱۵

حکومت نیشابور

از قرار اطلاعاتی که به ایالت رسیده موضوع رفع حجاب در نیشابور پیشرفت کامل نکرده غالب بانوان از خانه بیرون نمی‌آیند و یک عده زیادی هم در معابر و خیابان‌ها با چارقد دیده می‌شوند و از طرف رؤسای ادارات هم در این باب آن طور که باید کوشش و مراقبت نشده. علیهذا لازم است اولاً توضیح دهید که علت مسامحه و غفلت شما در انجام این امر مهم چه بوده و چگونه تاکنون که متجاوز از یک سال از آغاز نهضت بانوان می‌گذرد موضوع رفع حجاب در نیشابور صورت عملی به خود نگرفته. ثانیاً - در این باب نهایت جدیت و مراقبت را به عمل آورده و متوجه باشید که اگر اندک غفلتی در این باب بشود شدیداً مسئول خواهید بود.

والی ایالت خراسان

هر گاه از طرف مأمورین دیگر مسامحه می‌شود وظیفه شما این است که مرتباً و بدون اغماض قضایا را به ایالت گزارش نمائید.

۲۵۰

مورخه ۱۳۱۵
شعبه

ایالت خراسان

مستقیم

۱۹۵۴

۵۹۵۱
۱۵/۱۱/۱۸

حکومت تینابور

از قرار اطلاعاتی که بایات رسیده موضوع رفع حجاب در تینابور پیشرفت کامل نکرده غالب
پانوان از خانه بیرون نمی آیند و یکمده زیادی هم در معا برو خیابانها با چارند دیده -
میشوند و از طرف روسای ادارات هم در اینباب انضوری که باید گوشش و مراقبت نشده .
علیهذا لازم است اولاً توضیح دهید که علت مسامحه و غفلت شما در انجام این امر مهم
چه بوده و چگونه تا کنون که متجاوز از یکسال از آغاز نهضت با نوان میگذرد موضوع رفع حجاب
در تینابور صورت عملی بخود نکرده .

ثانیاً- در اینباب نهایت جدیت و مراقبت را بعمل آورده و متوجه بانیید که اگر اندک
غفلتی در اینباب بشود شدیداً مسئول خواهید بود .
و ابق ایالت خراسان

[Handwritten signature]

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
مکتب مانده
پرتال جامع علوم انسانی

تاریخ ۱۳۱۹/۷/۲۳

شماره ۹۱۴/۸۷

فرمانداری سبزوار

طی دستور بخشنامه رمزی شماره ۱۶/۱۲/۱۷-۱۹۱۹ به طور کلی اشعار شده بود که راجع به کشف حجاب تعطیل پروانه عمامه و غیره آشنا نمودن مردم به اصول تمدن امروزه که منظور دولت است به هیچ وجه ناپستی تسامحی بشود و اقدامات لازمه هم در تمام شهرستانها شد. ولی موضوعی که صدور این بخشنامه را ایجاب می نماید عدم توجه بعضی مأمورین است که در پاره از بخشها مردم را به همان روال و لباس دیرینه خود واگذاشته اند و برای تغییر وضعیت آنان اعم از مردان یا زنان هیچ گونه قدمی که مبنی بر آشنا کردن جامعه به تمدن و طرز زندگانی امروزه باشد بر نداشته اند. این است که لزوماً یادآور می شود مأمورین مکلف هستند بدون اینکه طرز خشونت و درستی در کار باشد چنانچه در حوزه مأموریت خود مشاهده نمودند تغییر وضعیتی حاصل نشده به فراخور اوضاع و روحیه محل، مردم را به وضعیت و تمدن امروزه آشنا نموده در اجرای منویات دولت جد و جهد نمایند که در هر محل به طریقی که با اخلاق [ناخوانا] توده مناسب باشد در اصلاح وضعیات آنها کوشیده وصول این بخشنامه را اعلام و نتیجه اقداماتی که می شود گزارش دهند.

۲۵۲

وزیر کشور

محرمانه و به بخشداران ابلاغ شود.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

تاریخ ۲۳/۱۲/۱۳۶۰

شماره ۹۱۳۱۲

پیوست

وزارت کشور

اداره اطلاعات
تهران

کریه

۱۳۶۰
۱۲/۱۲/۶۰

فرماندگان

طی دستور بخشنامه رمزی شماره ۱۱۱۱-۱۶۱۲/۱۲/۶۰ بخار کلی اشعار شده میزده که راجع
 بکنند حجاب و تقلیل پروانه عمامه و غیره آستانمردن مردم با اصول تمدن امروزه که معادل
 دولت است بهیچوجه نباید شامسی بشود و از ادوات لازم هم در نظام نامرسانها ششده و
 ولی مونسوی که در این بخشنامه را به حجاب میباید مردم توجیه چندی مامورین است که در باره
 آن بخشنامه مردم را به همان روز اول و لباس در پیشه خود واکند استه اند و برای تغییر وضعیت آنان هم
 از مردان بازرگان هیچگونه تدبیری که میسر آید برآنها نبردن جامعه تمدن و پیشرفت این امروزه با ناسند
 برت استه این است که لزوماً باید آبرو مردم مامورین تلف شده بدین اشکال خند و خند
 و درستی در کار با ناسند چنانچه در روز ماموریت خود مشاهده نموده تغییر در پیشی حاصل نموده
 بخسرا بر او اوع و روحیه معاصر مرد را مونسیت تمدن امروزه آستانمردن در باره مونسیت
 دولت بد و وجهی نمانند که در مرحله بخار که با اخلاقی و ریه توده مناسب باشد در اصلاح
 وضعیت آنها گوشیده و وسیل این بخشنامه را اعلام و نتیجه انداماتی که میشود گزارش دهند

فهرست

۱۳۶۰ ۷ - ۷
 شماره ۹۱۳۱۲
 وزارت کشور
 اداره اطلاعات
 تهران
 ۲۳
 ۱۳۶۰
 ۱۲/۱۲/۶۰

پروہشکاه علوم انسانی ومطالعات فرہنگی
پرتال جامع علوم انسانی